

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Várkonyi András*

Cím: *7* **PILVAX**
Nagy idők emlékét őrzi a régi kávéház

Forrás: *hated ifjúság*

1955. III. 11.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy: *640.24*

Hely: *Pilvax*

Idő: *"1955"*

Személy

Helyszám:

Kávéház, amelynek nevét minden gyerek már általánosiskolás korában megtanulja: „Pillvax” —, hogy korhűen írjuk a nevet, a mai „Pilvax” helyett. A Landerer és Heckenast nyomdával, a Nemzeti Múzeum lépcsőjének párkányával s a nagy nap többi emlékével együtt a pesti Pilvax is örökre bekerült a magyar történelembe.

1955. március 10-ének délutánja. Néhányan itt üldögelünk a Pilvax régi bolthajtásai alatt. Körülöttünk a falakon üvegszekrényekben emlékek, egykorú metszetek, színlapok, képek a „törzsvendégekről”, a márciusi ifjakról, s megannyi más tanúja a dicső múltnak. A mennyezetről régiformájú karos gázlámpa lóg. Ha nyílik az ajtó, szemünk szinte már fiatal jurátusokat, nemzetikokárdás, kardos ifjakat vél látni. Történelmet idéző környezet. Ilyenkor, március 15-e előtt különösen sokan látogatják a Pilvaxot. Kíváncsiak: milyen az a kávéház, ahova Petőfi, Jókai, Vasvári és a többiek jártak, ahol előkészítették a nagy napot.

138 — Éppen tegnap volt itt két diákgyerek — mondja Vámos elvtárs, a kávéház vezetője — és arra kért: mutassam meg azt a márványasztalt, amelyen Petőfi szavalt. Persze a régi Pilvaxot már átépítették, a karos gázlámpából is villanykörte ontja a fényt, az egyik sarokban üldögélő fiatal párnak is fehérkabátos pincér viszi a két „duplát” „Pillvax uram” nagybajszú kávéfőző legénye helyett. De a hely, a falak, a bolthajtások megnyeztet — a régi. És lehet, hogy a fiatal pár is talán éppen abban a sarokban üldögél, amelyben valamikor Petőfiék tanyáztak.

Kint már reggel óta esik. Százhat esztendővel ezelőtt is ilyen lehetett az idő, azon a nagy napon. Hogy is volt csak...

1848 március 14-én este zsúfolásig megtelt a Pilvax. A sűrű pipafüstös kávéházban a fiatalok éppen egy reform-bankettől tervezgettek. Egyszerre csak elterjedt a hír: „Megbukott Metternich, a nép Bécsben barrikádokat emel.” A magyar fülnek annyira kellemes szavak hallatára — amelyeket egy kesztyűs-segéd hozott aznap este Bécsből — a

bankettől egész másra terelődött a téma, másról folyt a tervezgetés. Végül aztán elhatározottat: másnap 15-én reggel 8-kor találkozó lesz itt, a Pilvaxban. Másnap mindenki pontos volt. Petőfi egy asztal tetejéről elszavalt az éjszaka írt „Nemzeti Dalt”, Jókai felolvasta a 12 pontot, Vasvári vezetésével aztán innen mentek az egyetemre, a nyomdába, a Múzeum-kertbe...

Jól ismert dicső történet. De itt a Pilvaxban valahogyan másképpen emlékezik az ember, az események szinte meglevenednek: magunk előtt látjuk a csodálatos március 15-e pilvaxi képeit. A márciusi ifjak Táncsics Mihály kiszabadítására is innen, a Pilvaxból indultak el a Helytartó Tanácshoz, Budára. Menjünk át most mi is.

Táncsics Mihály utca 9. Öreg, kétemeletes épület a Várban. Kopottságán is átüt a Habsburg-sárga, az osztrák dinasztia hivatalos épület-színe. Itt volt abban az időben a szomszédos Fortuna utcai Helytartó Tanács börtöne, innen szabadították ki március 15-én Táncsics Mihályt. A házon két emléktábla. Az egyik: „E házban szenvedett rabságot Táncsics

Mihály 1847 március 4-től

1848 március 15-ig, és 1860 március 15-től 1867 március 13-ig.”

A másikon ezt olvassuk: „Ebben az épületben szenvedett rabságot a Hazáért Kossuth Lajos 1837 május 5-től 1840 május 10-ig.”

Ezután, ahogy hajdan, Táncsics Mihály kiszabadítása után a lelkes márciusi ifjúság tette — Pestre térünk vissza. A Petőfi-múzeumot keressük fel. A kis Bajza utcai épületben minden Petőfire emlékeztet. Először a mestergerendás, kisablakos, búboskemencés szobát — Petőfiék szobájának hú mását nézzük meg. Egyszerű, falusi faággy, szekrény, pad. A falon Petőfi barátjának, Orlay Petrich-Somának híres utolsó Petőfi-képe, amelyen nagy költőnket sújtásos magyar-ruhában, könyvvel és karddal a kezében örökítette meg. 1849-ben készült a kép Mezőberényben, mielőtt Petőfi Bemhez indult volna Erdélybe, a hősi halálba. Egy másik teremben a szabadságharc emlé-

kei láthatók. A sajtógép, amelyen először nyomtak szabadon, Petőfi fokosa, amelyet otfelejtett a nyomdában március 15-én, mellette névjegye, rajta kézírással: „Pontban nyolckor légy a Három Rózsánál”. Vajon, ki nek küldhette az üzenetet? Tovább járjuk a termeket, emitt Petőfi jegygyűrije, magafaragta papipája, órája, kis üvegszekrényben finom bőrnótesze, ceruzája. Menynyi, mennyi örökbecsű emlék...

Zárják a múzeumot, el kell mennünk. Szép volt ez a séta...

Próbáljátok meg ti is.

Várkonyi András